

ADET DÜZENSİZLİĞİ OLAN GENÇ KADINLARDA ORTOREKSİYA NERVOZA EĞİLİMLERİ İLE SAĞLIK OKURYAZARLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ: KESİTSEL BİR İNCELEME

Cansu Mercan Işık¹, Gamze Sönmez Ünal², Masum Öztürk³, Şerife Özlem Genç⁴

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilimdalı, Sivas

²Sivas Numune Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği, Sivas

³Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilimdalı, Diyarbakır

⁴Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilimdalı, Sivas

Giriş: Ortoreksiya nervoza (ON), sağlıklı beslenme takıntısı ile karakterize, henüz tanı kriterleri tam olarak netleşmemiş yeni bir yeme bozukluğu biçimidir. Bununla birlikte, bireylerin sağlıkla ilgili bilgi edinme, anlama ve uygulama yetisi olan sağlık okuryazarlığının da hem beslenme davranışları hem de genel sağlık davranışları üzerinde belirleyici rol oynadığı bilinmektedir. Bu çalışmada, adet düzensizliği olan genç kadınlarda ortoreksiya nervoza eğilimi ile sağlık okuryazarlığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntemler: Bu kesitsel çalışma, adet düzensizliği yaşayan 16-24 yaş arasında genç kadınlardan oluşan hasta grubu (n=55) ile yaş ve cinsiyet açısından benzer özelliklere sahip polikliniğe gelen herhangi bir tanı almayanlar arasından seçilen kontrol grubu (n=52) ile toplam 107 katılımcı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan sosyodemografik bilgi formu, Ortoreksiya Nervoza Ölçeği (ORTO-11) ve Avrupa Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (ASOY) formları doldurmaları istenmiştir. Veriler SPSS 25.0 programı ile analiz edilmiştir. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 2024/05-03 sayılı ve 16.05.2024 tarihli kararı alınmıştır. Çalışmada yer verilen tüm bireylerden de yazılı bilgilendirilmiş onam formu imza altına alınmıştır.

Sonuçlar: Hasta grubunun yaş ortalaması 20.52 ± 2.84 , kontrol grubunun ise 19.84 ± 2.69 idi ($p = 0.207$). Gruplar arasında yaş, vücut kitle indeksi (VKİ), ORTO-11 ve ASOY skorlarında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). ASOY toplam indeksi ve alt boyutları olan sağlık hizmeti kullanımı ($p = 0.724$), hastalıktan korunma ($p = 0.490$) ve sağlığın iyileştirilmesi ($p = 0.712$) açısından gruplar arasında anlamlı fark görülmemiştir. Sağlık okuryazarlığı düzeyi hasta grubunda %67.3, kontrol grubunda %61.5 oranında yeterli bulunmuştur ($p=0.552$). Tüm katılımcılar arasında VKİ ile ORTO-11 skorları arasında negatif korelasyon ($p=0.002$, $r=- 0.292$), yaş ile ASOY skorları arasında pozitif korelasyon saptanmıştır ($p=0.001$, $r=0.316$).

Tartışma ve Sonuç: Adet düzensizliği olan genç kadınların ON eğilimleri ve sağlık okuryazarlığı düzeyleri kontrol grubuna benzer bulunmuştur. Yaş ilerledikçe sağlık okuryazarlığı düzeyinde artış gözlemlenmiştir. Bu bulgular, sağlık okuryazarlığını artırmaya yönelik müdahalelerin, genç bireylerde sağlıklı beslenme davranışlarının patolojik sınırlara kaymasını önlemede potansiyel bir koruyucu faktör olabileceğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ortoreksiya nervoza, sağlık okuryazarlığı, adet düzensizliği